

Kritik mot Överförmyndarnämndens i Gävle kommun handläggning med anledning av begäran om utlämnande av handlingar

Beslutet i korthet: I ärendet får överförmyndarnämnden allvarlig kritik för att nämnden återsände en originalhandling till en god man när en person begärt att få ta del av den. Vidare kritiseras nämndens hantering av ett överklagande.

Anmälan m.m.

AA framförde i en anmälan klagomål mot Överförmyndarnämnden i Gävle kommun med anledning av bl.a. handläggningen av framställningar med begäran om utfående av handlingar och ett överklagande. Av anmälan framgick följande.

Den 23 augusti 2010 besökte AA överförmyndarnämnden eftersom han önskade ta del av handlingar i ett avslutat godmansärende. AA blev av en handläggare hänvisad till kommunarkivet men när han besökte arkivet visade det sig att nämnden ännu inte hade skickat akten dit. I början av september 2010 besökte AA därför återigen nämnden. Han önskade i första hand ta del av en tillgångsförteckning i den aktuella godmansakten men eftersom akten inte kunde återfinnas vid tillfället lovade handläggaren att återkomma med besked när hon hade hittat densamma. Handläggaren kontaktade därefter AA och uppgav att hon hade hittat akten och att han kunde komma och hämta tillgångsförteckningen.

Sedan AA fått del av tillgångsförteckningen informerade han handläggaren om att han även önskade ta del av övriga handlingar i akten. Handläggaren uppgav då att hon först ville kontrollera saken med en jurist. Den 6 september 2010 kontaktade en handläggare AA per telefon och uppgav bl.a. att juristen hade beslutat att inte lämna ut handlingarna till honom. Det visade sig senare att överförmyndarnämnden redan den 2 september 2010 hade översänt samtliga redovisningshandlingar till den dödsbodelägare som tidigare även hade varit förordnad som god man i ärendet. Den 4 oktober 2010 bad AA att få originalet av en handling (*aktbilaga 7; JO:s anmärkning*) i akten men fick dagen därpå besked om att den tidigare gode mannen hade originalet. Det visade sig senare att överförmyndarnämnden dagen efter det att han hade frågat efter originalet hade skickat tillbaka detsamma till den tidigare gode mannen.

AA begärde senare bl.a. en skriftlig förklaring avseende nämndens olika ageranden i ärendet. Eftersom det skriftliga svar han fick från nämnden inte innehöll något beslut i saken överklagade han skrivelsen till Förvaltningsrätten i Falun. Nämnden avvisade dock hans överklagande på den grunden att skrivelsen inte var överklagbar.

Utredning

Dagboksblad i nämndens akt 5854 och dagboksblad i Förvaltningsrättens i Falun mål 1538-11 hämtades in.

Av dagboksbladet i nämndens akt framgick bl.a. att redovisningshandlingar i ärendet återsändes till en dödsbodelägare den 2 september 2010. Vidare framgick att det i ärendet hade upprättats tre tjänsteanteckningar med följande lydelse.

”2010-10-04 Tfn. från AA, han undrar om vi har en originalhandling i akten, närmare bestämt drn 7.

Meddelade AA att vi inte ska förvara originalhandlingar i akten, mer än redovisningar. Begärde att få återkomma efter att få titta i akten, ok enligt AA.

// BB”

”2010-10-04 Efter kontroll i akten, handlingen avseende dnr. 7 som efterfrågats i original, finns i akten.

Efter diskussion med CC och DD, ska vi kontakta Stf. och efterfråga om hon har någonting emot att handlingen lämnas ut, eller om hon vill ha den själv (alla originalhandlingar tillhör egentligen Stf.).

Kontroll med Stf., hon vill ha handlingen själv, pga av att hon inte vet riktigt vilken handling jag menar.”

”2010-10-05 Skickar tillbaka originalhandling avseende dnr. 7, spar en kopia i akten,

Se tjänsteanteckningarna, dnr. 25, 26 (EE:s diarium/dagboken). // BB”

Ärendet remitterades därefter till överförmyndarnämnden som anmodades att lämna upplysningar och yttrande dels om handläggningen av AA:s framställningar om att få ut handlingar och vad som förevarit i fråga om återsändande av handlingar ur akten i samband med dessa framställningar dels om handläggningen av AA:s överklagande.

Överförmyndarnämnden (genom ordförande EE) kom in med ett yttrande enligt följande.

Bakgrund

Gävle tingsrätt beslutade 2003 att anordna godmanskap och förordna god man för DD. Den 24 november 2008 avled DD varvid godmanskapet upphörde.

I. Justitieombudsmannen har anmodat överförmyndarnämnden att lämna upplysningar om handläggningen av AA:s framställningar om att få ut handlingar.

AA har av överförmyndarnämnden erhållit de handlingar som han efterfrågat samt haft tillgång till hela akten rörande DD. Mot AA:s uppgift att han skulle ha erhållit ett negativt besked per telefon må anföras att överförmyndarnämnden i Gävle inte meddelar beslut per telefon.

II. Justitieombudsmannen har anmodat överförmyndarnämnden att lämna upplysningar om handläggningen kring återsändande av handlingar ur akten i samband med AA:s framställningar om att få ut handlingar.

Av handlingarna i ärendet framgår att AA hos överförmyndarnämnden har efterhört om originalet av ab 7 fanns i DD:s akt. Vid efterforskning av aktbilagan i fråga befanns att originalet fanns i akten samt att en revisor hade begärt att originalet ska återlämnas till god man. Överförmyndarnämnden återsände originalet enligt begäran samt lade en kopia av aktbilagan i akten.

Generellt gäller att överförmyndarnämnden, förutom redovisningshandlingar, inte skall förvara originalhandlingar i akten. Originalhandling skall många gånger presenteras i original även för annan än överförmyndarnämnden. God man och tidigare god man har ansvar för att förvara räkenskaper och övriga handlingar i original till exempel verifikationer för att förete den enskilde eller efterträdande ställföreträdare. Detta utgör ytterligare skäl för överförmyndarnämnden att återlämna originalhandlingen. Hade utskick av akten skett tidigare hade hos överförmyndarnämnden endast funnits de handlingar som enligt gallringsbestämmelserna skall finnas kvar vid arkivering.

Att även akten kom att överlämnas följer av 16 kap. 8 § föräldrabalken.

III. Justitieombudsmannen har anmodat överförmyndarnämnden att lämna upplysningar om handläggningen av AA:s överklaganden.

1. Överförmyndarnämndens handläggning av AA:s första överklagan har redogjorts för ovan under I. Något överklagbart beslut föreligger inte.

2. AA ingav till överförmyndarnämnden en skrivelse med 7 frågor. Överförmyndarnämnden besvarade skrivelsen. AA överklagade överförmyndarnämndens svar. Överförmyndarnämnden avvisade överklagandet. AA överklagade överförmyndarnämndens avvisningsbeslut. Överförmyndarnämnden överlämnade med yttrande överklagandet till domstol.

Sammanfattning

Överförmyndarnämndens ovan beskrivna handläggningsåtgärder är en följd av att en avslutad akt kom att komma under handläggning. Den handläggning som därvid har följt är därför på intet sätt riktad mot AA utan en följd av interna handläggningsrutiner baserade på den lagstiftning som överförmyndarnämnden är skyldig att följa liksom.

AA kommenterade överförmyndarnämndens remissvar och kom in med ytterligare handlingar.

Bedömning

Återsändande av handlingar avseende redovisning av förvaltning m.m.

I 17 § förmyndarskapsförordningen (1995:379) föreskrivs att samtliga handlingar som getts in till överförmyndaren och som avser bl.a. godmanskap ska bevaras och sammanföras till en akt. Detta gäller t.ex. förteckningar över egendom, års- och sluträkningar, redogörelser, uppgifter och ansökningar.

När ett godmansärende avslutats ska sluträkning, förteckningar och årsräkningar liksom redogörelser och årsuppgifter överlämnas till den som är behörig att ta emot redovisning för förvaltningen (16 kap. 8 § föräldrabalken). Behörig att ta emot redovisning för förvaltningen i de fall då huvudmannen avlidit är eventuella dödsbodelägare. Sedan överförmyndaren överlämnat handlingar till den som är

behörig att motta dem har överförmyndaren naturligtvis inte någon skyldighet att bevara handlingarna i akten.

Så länge som handlingar avseende redovisning för förvaltningen förvaras hos överförmyndarnämnden är dessa emellertid i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, TF, allmänna handlingar.

AA:s klagomål gäller huvudsakligen överförmyndarnämndens handläggning av flera olika framställningar om att få ta del av handlingar som han gjort. Utredningen har emellertid inte i alla delar kunnat klarlägga vad som förevarit. Jag har inte funnit det meningsfullt att vidta ytterligare utredningsåtgärder.

Jag kan därför inledningsvis konstatera det inte är helt klarlagt vilket besked AA fick när han den 23 augusti 2010 begärde att få ta del av handlingar. Han har själv uppgett att han felaktigt hänvisades till kommunarkivet. För det fallet att AA fick ett sådant besked var det givetvis inte korrekt.

AA har också uppgett att han i september 2010, när han begärde att få del av en tillgångsförteckning, fick uppgift att akten inte kunde återfinnas. Hur det förhåller sig med den saken har heller inte klarlagts. Jag finner därför inte skäl för kritik mot nämnden.

AA har vidare uppgett att handlingar som han efterfrågade visade sig vara överlämnade till den dödsbodelägare som tidigare hade varit förordnad som god man. Det framgår emellertid inte av utredningen om AA uppgav för överförmyndarnämnden att han önskade ta del av dessa handlingar före eller efter det att redovisningshandlingarna överlämnades till dödsbodelägaren. Eftersom jag inte funnit ytterligare utredningsåtgärder meningsfulla uttalar jag mig inte i den frågan.

När det sedan gäller AA:s uppgift om att han per telefon underrättats om att en jurist beslutat att inte lämna ut handlingar till honom har detta tillbakavisats av överförmyndarnämnden. I denna del synes det således vara fråga om ett missförstånd.

Den fortsatta bedömningen avser därför enbart överförmyndarnämndens hantering av originalet av aktbilaga 7 och AA:s överklagande av nämndens skrivelse.

Återsändande av ett original ur akten

Av utredningen framgår att AA den 4 oktober 2010 begärde att få ta del av originalet av aktbilaga 7 och att handläggaren samma dag konstaterade att handlingen fanns i akten. Handlingen utgjorde således vid denna tidpunkt en allmän handling (2 kap. 3 § TF). En framställan om att få ta del av allmänna handlingar ska behandlas genast (2 kap. 12 § TF).

I stället för att underrätta AA om att det efterfrågade originalet fanns i akten och pröva hans begäran om att få ta del av det kontaktade handläggaren den tidigare gode mannen och frågade om hon ville ha tillbaka originalet. Först dagen därpå –

och efter det att originalet skickats till den tidigare gode mannen – kontaktade handläggaren AA och uppgav att originalet återsänts och inte längre fanns kvar i akten.

Det är naturligtvis inte godtagbart att en myndighet på detta sätt gör sig av med en allmän handling i anslutning till att den begärts utlämnad. Den omständigheten att det av en av överförmyndarnämnden ingiven handling framgår att den gode mannen, genom sin revisor, sju år tidigare begärt att få tillbaka originalet leder inte till någon annan bedömning. Överförmyndarnämnden förtjänar allvarlig kritik för sitt agerande i saken.

Avvisning av överklagande

När en myndighets beslut har överklagats och en eventuell omprövning inte gör att överklagandet förfaller, ska myndigheten pröva om överklagandet inkommit i rätt tid (24 och 28 §§ förvaltningslagen [1986:223], FL). Uppgiften är enligt lagens ordalydelse begränsad till detta. De övriga förutsättningar som måste vara uppfyllda för att överklagandet ska kunna tas upp till prövning i sak, t.ex. att det är fråga om ett beslut som är överklagbart, prövas av den högre instansen och alltså inte av beslutsmyndigheten (se JO 1991/92 s. 316 och Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 3:e uppl., s. 286). Om överklagandet inte avvisas såsom för sent inkommet, ska beslutsmyndigheten överlämna detta och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet (25 § FL).

Av utredningen framgår att överförmyndarnämnden i ett beslut den 25 februari 2011 avvisade AA:s överklagan med hänvisning till att det beslut han överklagade inte var överklagbart. Det är emellertid, som ovan angetts, inte beslutsmyndigheten som har att ta ställning till om ett beslut är överklagbart, utan detta är en sak för den högre instansen att ta ställning till. Överförmyndarnämnden skulle således rätteligen ha prövat om överklagandet kommit i rätt tid och utan dröjsmål överlämnat detta till överinstansen. Överförmyndarnämnden kan inte undgå kritik för sin handläggning av AA:s överklagande.

Vad som i övrigt har framkommit ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.